

U vrelin letnjim danima, elektrane na lignit iz Complexul Energetic Oltenia broje, ponekad, više od 25 odsto energetske potrebe Rumunije, pri čemu su visoko zagađujuće jedinice spasioci zemlje kada vetar prestane da duva ili kada dođe do neočekivanih problema nuklearna elektrana Černavoda. Čak i u tom slučaju, Rumunija se angažovala da postepeno ukine ugalj do 2032. godine, **ranije nego Poljska ili Nemačka**, sa rezultatima ulaganja, u poslednje tri decenije, što ne daje mnogo razloga za optimizam.

U sredu, 28. jula, potrošnja energije u Rumuniji skočila je zbog ekonomskog oporavka, ali uglavnom zbog izuzetno visokih temperatura. Vetar nije imao sjajan dan, pa su ugalj i hidroenergija obavili posao. Opet. Poređenja radi, u špicama, kada je potrošnja dostigla 8,783 megavata (MV), ugalj je isporučivao 18 odsto, a vetar samo 1 odsto, prema podacima Transelektrike, nacionalnog operatora prenosa.

Čak i tako, do 2032. godine Rumunija želi postepeno ukinuti ugalj, stavljajući umesto toga mešavinu gasa i sunca. Kompanije koje i dalje koriste ugalj za proizvodnju energije su Complexul Energetic Oltenia (lignit), sa udelom u rumunskoj proizvodnji energije od 15 odsto i Complekul Energetic Hunedoara (ugalj) sa udelom od 1,2 odsto u 2020. godini, prema podaci koje je dostavio rumunski nacionalni regulator energije.

Transformacija Complexul Energetic postrojenja

Najkasnije do trećeg tromesečja, 2026. godine, 5 od 9 rudnika uglja iz lignita iz Complekul Energetic Oltenia će biti zatvoreno. Do tada će najmanje 1.300 MV kapaciteta lignita biti zamenjeno fleksibilnim kombinovanim ciklusom na gas ili drugim vrstama kogeneracije ", navodi se u još uvek neodobrenom Nacionalnom planu oporavka i otpornosti Rumunije. Do sada je **18 zemalja dobilo podršku od Evropske komisije**, ali ne i Rumunija. Osim plinskih jedinica od 1.300 MV, još 700 MV solarnih projekata trebalo bi da se podigne u prostorijama Complekul Energetic Oltenia do 2025. godine, kako bi postale potpuno operativne do 2026. godine.

Celokupna vrednost plana restrukturiranja Complexul Energetic Oltenia iznosi oko 3,5 milijardi eura, od čega 1,5 milijardi eura mora doći iz same kompanije. Da bi se sve ovo dogodilo, Brisel bi ove jeseni trebalo da odobri plan restrukturiranja kako bi mogao da pristupi novcu iz Fonda za modernizaciju.

Fond za modernizaciju je namenski program finansiranja koji podržava 10 država članica EU sa nižim prihodima u njihovom prelasku na klimatsku neutralnost pomažući u modernizaciji njihovih energetske sistema i poboljšanju energetske efikasnosti. Države članice korisnice su Bugarska, Hrvatska, Češka, Estonija, Mađarska, Letonija, Litvanija, Poljska, Rumunija i Slovačka.

Preko ovog fonda, Rumunija može pristupiti skoro 7 milijardi evra za prelazak sa uglja na zelenu energiju. U ovaj mehanizam uključen je i novac za Complexul Energetic Hunedoara, region Valea Jiului, koji je odgovoran za samo 1,2 odsto proizvodnje energije, prema prošlogodišnjim podacima.

„Koraci potrebni za transformaciju doline Jiu prihvatljivi su za javno finansiranje iz više izvora, uključujući Operativni program pravedne tranzicije (POTJ), Zapadni regionalni operativni program (POR prsluk), Operativni program za obrazovanje i zapošljavanje (POEO), Operativni program uključivanja i dostojanstva (POIDS) i drugi operativni programi, Fond za modernizaciju i Nacionalni plan oporavka i otpornosti (PNRR), Fond za inovacije, Horizon Evropa i tako dalje“, kaže PvC za CEENERGINEVS.

Konsultantska kuća je, putem ugovora koji je finansirala Evropska komisija, DG-REFORM, dostavila Strategiju za prelazak sa uglja u dolini Jiu. Projekat je uključivao niz rezultata, dokumenti su dostavljeni rumunskom Ministarstvu za investicije i evropske projekte.

„Tačan iznos finansiranja zavisiće od niza faktora, poput konačnih verzija operativnih programa, Fonda za modernizaciju i PNRR dokumentacije (trenutno u izradi), ažuriranih verzija mehanizama državne pomoći EU o klimi, zaštiti životne sredine i energetika (CEEAG), Opšta uredba o skupnim izuzećima (GBER) i regionalna državna pomoć (koja će stupiti na snagu u januaru 2022. godine) i broj poziva za projekte koji će zapravo biti pokrenuti tokom programskog perioda“, nastavlja PvC. „Nivo intenziteta državne pomoći za regionalne mehanizme državne pomoći koji odgovaraju zapadnom razvojnom regionu (koji uključuje i ATU u dolini Jiu) takođe će uticati na iznos sredstava EU“.

PvC naglašava da se finansiranje može osigurati samo ako nadležne institucije/potencijalni korisnici (javni i privatni) pripreme i podnesu prijedloge projekata za gore navedene izvore finansiranja.

„Prema podacima koje smo početkom ove godine dobili od energetske kompleksa Hunedoara (CEH), dva od četiri još uvek aktivna rudnika u dolini Jiu - naime rudnici Lonea i Lupeni - uključeni su u zvanični program zatvaranja rudnika na osnovu Odluke Evropske komisije 2010/ 787/UE, sa izgledima da se zatvore do kraja 2027. godine“, dodaje PvC.

„Procene CEH -a ukazuju na to da će od 1.920 zaposlenih u Lonei i Lupeni ove godine, samo 40 ostati do 2027. Druga dva rudnika imaju 850 zaposlenih (rudnik Livezeni) i 721 radnika (Vulcan)“.

U Complexul Energetic Oltenia ima 12.000 direktnih poslova, promet od 2 milijarde rumunskih leja (408 miliona evra) i 939 miliona leja (192 miliona evra) gubitak prošle godine. Za Complekul Energetic Hunedoara, gubici su prošle godine iznosili milijardu leja (200 miliona evra), uz promet od samo 198 miliona leja (40 miliona evra) i otprilike 4.000

zaposlenih, prema podacima Ministarstva finansija.

„U isporučeni Akcioni plan uključili smo niz akcija koje bi omogućile razvoj novih kapaciteta za obnovljive izvore energije (ne nužno u državnom vlasništvu) i primenu projekata energetske efikasnosti“, nastavlja PvC u vezi sa kompleksnom energetsom situacijom u Hunedoari.

Firma kao moguće akcione planove navodi potrebu da se identifikuju tipovi obnovljivih izvora energije koji su dostupni i koji se mogu iskoristiti u dolini Jiu, kao i optimalne lokacije za ove vrste ulaganja, ili upotreba održivih energetske sredstava u dolini Jiu za proizvodnju energije zasnovane na drugom gorivu osim uglja u termoelektrani Paroseni.

„Strategija je trenutno podložna proceduri strateške procene uticaja na životnu sredinu, a konačna lista akcija sadržanih u Akcionom planu može se promeniti do dobijanja preporuka stručnjaka za životnu sredinu“, zaključuje PvC.

Najveći izazov: restrukturiranje Complexul Energetic Oltenia

Ali sa doprinosom u rasponu energije od 16 do 25 procenata, najteža tranzicija biće ona vezana za Complexul Energetic Oltenia.

„Ne možemo govoriti o postepenom ukidanju uglja bez sprovođenja gasnih projekata koje želimo“, rekla je Lakramiara-Diakonu Pintea, član izvršnog odbora Complexul Energetic Oltenia, citiran od strane Ziarul Finansiar. „Ali kontekst je sada fenomenalan jer nikada nije bilo na raspolaganju toliko novca.

S rekordno visokom cenom emisije CO₂ i perspektivom da cena ide još više, Complexul Energetic Oltenia nema nulu da ikada postane profitabilna.

„Naša jedina šansa su novi projekti“, dodao je gospodin Pintea. „Razgovaramo sa desetinama kompanija kako bismo ih ubedili da nam postanu partneri, pokušavamo da pridobijemo banke na svoju stranu, imamo studije izvodljivosti za solarne projekte i tražimo inženjersku firmu za gasne projekte. Želimo da počnemo do kraja ove godine“.

Evropsko finansiranje je od suštinskog značaja, ali Evropska komisija i dalje analizira plan restrukturiranja Complekul Energetic Oltenia, kao i rumunski Nacionalni plan otpornosti i oporavka.

„Ovo nije plan kompanije“, rekao je dalje Pitea. „To je plan jedne zemlje. Uticaj načina na koji se stvari odvijaju sa restrukturiranjem Complekul Energetic Oltenia je ogroman“.

S obzirom na ovaj uticaj, izazov za Complexul Energetic Oltenia i Rumuniju da isporučuje željene gasne i solarne projekte za samo 5 godina biće veliki jer zemlja i njene državne kompanije u poslednje tri decenije nisu bile u stanju da izgrade čak ni jednu novu električnu energiju proizvodna jedinica.

Najkomplikovanija rumunska energetska jednačina: kako upravljati postepenim isključivanjem uglja za samo deceniju?

Izvor: CEENERGYNEWS